

Bevægegrunde – tics

SDU januar 2014

Fænomenet: Tourette-syndrom

- Rainer Maria Rilke: *Die Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge* (1910)
- Besættelse og lidelse af komplekse bevægelsesritualer, af tvangshandlinger og tvangstanker (obsessive-compulsive disorder):
  - **Motoriske tics**, helt fra moderate til vilde bevægelsesforstyrrelser, head banging etc.
  - **Vokale tics**: råben, gentagelse af andres ord (ekkolali) og handlinger (ekkopraksis eller ekkokinesis), banden og obscene ord (koprolali)
  - **Opmærksomhedsproblemer** (attentional disorders)
  - **Aggressive udbrud** og andre emotionelle lidelser

Indhold

- 1. Tourette-forskning
- 2. Forklaring og forståelse – **videnskabsteoretisk** pointe
- 3. Tics som kulturfænomen? – **kulturvidenskabelig** pointe
- 4. Det borgerlige normal-individ – **kritisk** pointe

1. To linjer i Tourette- forskningens historie – neurologi og psykologi

---

- Georges Gilles de la Tourette, 1885:
Neurologi
- Sigmund Freud: **Psykologi**,
psykoanalyse
- 1970'erne: sammenhængende og kontinuerlig faglig
disciplin
- Symptomer mere udbredt, end oprindeligt antaget

Tourette-forskningens duale struktur – forklaring og forståelse

---

- Leckmann/Cohen 1999:
- Behandlingsorienteret: **Understanding** – T. cannot be cured, but managed – frivillig eller ufrivillig?
- **Analytisk**: Causes and determinants – neurobiologi, genetik etc.

- Woods/Piacentini/Walkup 2007:
- Karakteristika, epidemiologi og **fænomenologi**
- **Explanatory** models, neurokognitive **“factors”**

2. Forklaring og faktorer

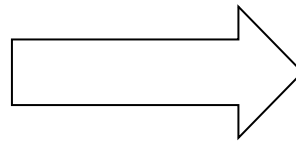
- Scientistisk tilgang: Hvorfor?
- Søgen efter **kausal begrundelse**
- Reduktion af kompleksiteten
- Isolering af enkelte "faktorer"
- Typisk i laboratoriumssituation
- **Lineær logik: Fra virkning til årsag**
- Hvis faktor A, så fænomen B
- **Fra motivation til handling**

Forklaringens logik

A

B

Forståelse og sammenhæng

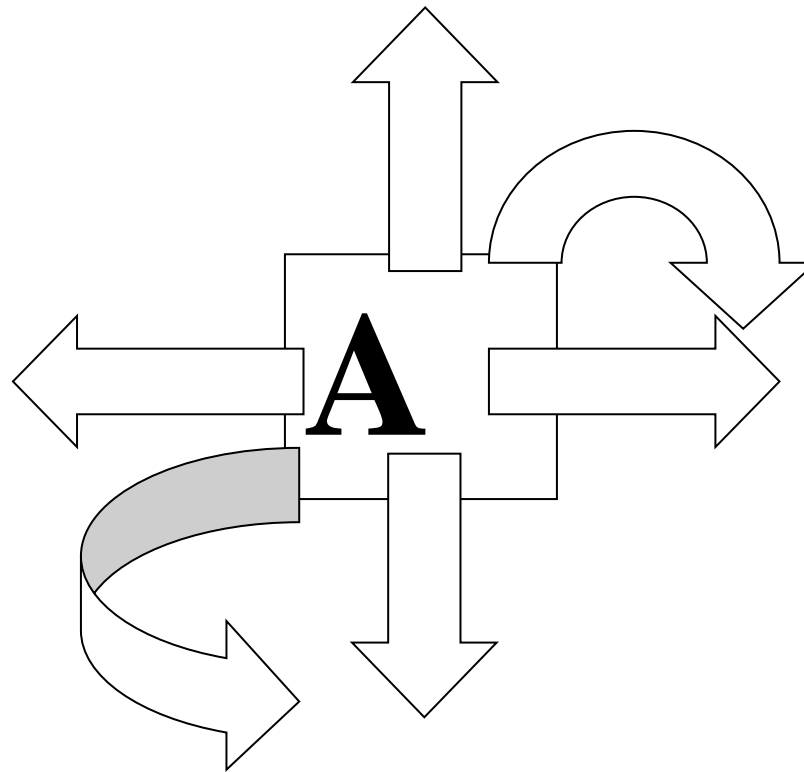
- Det observerede fænomen står i et **flertal af sammenhæng**
- Udgangspunktet er fænomen A – en case, en begivenhed, en tekst, et billede, en biografi
- Linjer trækkes fra A i flere retninger
- Sammenhængenes og analyseretningers antal er principielt ubegrænsede

Forståelsens logik

---

3. Tics som kulturfænomen?

- Middelalderens dansemanier
- Tanzwut, Choreomania (Paracelsus)
- Tyske og nederlandske **Sankt Hans-** eller **Sankt Vitus-danse**, fra 1021 til omkring 1600
- Italiensk **tarantisme**, fra 1400-tallet i Apulien til 1600-tallet (1900-tallet?)

Manisk dansende kvinder på pilgrimsvej mod kirken i Sint-Jans-Molenbeek, Flandern

Kobberstik
efter en tegning af
Pieter Brueghel
den ældre
fra 1564

Pieter Bruegel den yngre, efter hans fars tegning

Skt. Hans-dansens fænomener

- Trækninger og besvimelse
- Latter, tårer og obscøne gestikulationer
- Folk skreg som dyr, løb nøgne og rullede sig rundt på jorden
- Visioner og hallucinationer
- Ekstatisk sang fra Köln 1499:
"Herre Sankt Hans – så, så –
frisk og glad – herre Sankt Hans"

Dansemani mellem grave, tysk kobberstik omkring 1600

Tarantismens fænomener

- Folk danser, springer, skriger og ryster gennem flere timer
- Musik og dans som en middel til at helbrede konvulsionerne
- Myten om tarantula, giftig edderkop den Sorte Enke. Dyrets bid skulle kunne føre til sindssygdом, oversensibilitet for musik, dans og erotisk begær

Medicinske og historiske forklaringer

- **Forgiftning** gennem en svamp?
- Psykisk **epidemi**, kollektiv hysteri, stressbearbejdelse i pestens tid?
- **Individuel patologi** af "primitive" folk, især kvinder?
- **Religiøs kult**, kættersk bevægelse?
- **Ingen indlysende forklaring** – men forståelse af sammenhænge?

Dansemanier og konvulsjoner i industriell modernitet

- 1731 convulsionnaires i Paris, på en kirkegård, senere som sekt: secouristes
- 1730'erne religiøse konvulsjoner på Shetland øerne
- 1760 "jumpers" i Cornwall i en ekstatiske metodistisk gudstjeneste
- 1787 i en engelsk spin fabrikk
- 1800 ekstatiske religion i Tennessee, Kentucky og Virginia
- 1801 konvulsjoner in Charité, Berlin

Kulturanthropologiske fænomener

- **Shamaners** kramper og ufrivillige gentagelser, dans og helbredsproblemer samt healing
- Kulturspecifikke "disorders": indonesisk **latah**
- "**Arktisk hysteri**", også kaldt Lapp panic, på sibirisk miryachit, på inuitisk pibloktoq
- Ainu-folkets imu i Japan

Rock'n'Roll ekstase i 1950'erne

4. Spørgsmål ved det borgerlige normal-individ

- Mennesker **danser og trommer** = "overflødige" bevægelser
- Mennesker **synger**, skønt de godt kunne sige det samme i et "fornuftigt", klart sprog
- Mennesker **leger og spiller** = uproduktivt spild af energi
- Mennesker **ler** = konvulsion af kroppen i sammenhæng med emotionel ophidselse og smittende socialitet
- Mennesker kan være **vrede** = kropslig konvulsion, emotionel disorder og social bevægelse
- Mennesker dyrker **ritualer** = mærkelige gentagelser
- Mennesker drikker sig fulde og mister bevidsthed i **rusen**
- Mennesker **drømmer**

Disorder er order

– men en anden orden

- Det borgerlige normal-individ producerer, forbruger og kommunikerer "rationelt"
- Men: Hvad er **normalt**?
- **Normaliteter i flertal**
- Hvad er **frivilligt** og hvad **ufrivilligt** i menneskenes bevægelsespraksis?